

Postojoma

Slovenski venetologi že dolgo bijejo boje okoli tem, ki so – vsaj načeloma – tudi domena naše arheološke vede, vendar z orožji, proti katerim smo arheologi slabo zaščiteni in opremljeni. Proti lingvističnim argumentom smo nemočni, saj za razliko od mnogih pokončnežev v tem spopadu skromno priznavamo, da naše – kakršnokoli že – znanje slovenskega in morda še kakšnega jezika ni zadosten razlog, da bi se spuščali v jezikoslovne razprave; proti ideološkim se očitno tudi ne znajdemo najbolje, bržkone zaradi skromne teoretske podkovanosti, in pa – ne brez zveze s prejšnjim – zaradi s posebnim mazohizmom negovane ambicije, da kot (so)ustvarjalci zgodovinskega spomina končno zavzamemo položaj, ki nam po nekaterih pravilih "fair playa" v okviru nacionalne države gre. Tako se slej ko prej zatekamo v svoje slonokoščene stolpe in z občutkom krivde in obenem zavisti gledamo, kako populistična naravnost in raven novega diskurza pleni duše narodne samozavesti in slavni korenin željnih množic. V glavnem čakamo, da se rušilci akademskih trdnjav v svoji univerzalnosti zavedo neizčrpnih možnosti, ki jih za potrjevanje vnaprej postavljenih tez nudi materialna kultura oziroma arheološki materialni viri, in se lotijo področja, kjer se arheologi počutimo bolj doma.

In vendar. S svojim razpredanjem o venetsko-slovenskih koreninah toponimov Postioma, Postumia itn. in imena rimske ceste – via Postumia (Književni listi 13.10.1988) je Matej Bor tudi za arheologove kriterije prestopil vse dopustne meje strokovne neinformiranosti in splošne nerazgledanosti v zadevah, o katerih piše v prizadevanju, da bi revolucionarno preobrazil našo preteklost. Črviček dvoma, maskota zaprašenih akademskih kabinetov, bi bil Boru morda prijazenjši in mu pomagal prebroditi otroške bolezni samozadovoljnosti in mesijanstva, če bi se ta prevetrevalec strokovnjaške zatohlosti odločil odpreti kakšno knjigo o rimski civilizaciji ali pa kar o rimskih cestah, ko je že o njih beseda, pa čeprav pisano s "ptujo rokoj". Tam bi se lahko poučil, kako je nastajal sistem rimskih državnih cest, pa tudi kako so bile po uradnikih, ki so vodili gradnjo, poimenovane: od Apijeve (via Appia – Appius Claudius, cenzor, ok.312 pr. n. št.) in drugih, ki so dopolnile mrežo starih cest z izhodiščem v Rimu, pa recimo do Emilijeve (via Aemilia – Marcus Aemilius Lepidus, konzul, 187 pr. n. št.), Popilijeve (via Popilia – Publius Popilius Lenatus,

konzul, 132 pr. n. št.) in Anijeve (via Annia – Titus Annius Rufus, pretor, 131. pr. n. št.), ki skupaj s Postumijevo tvorijo temeljno komunikacijsko mrežo, s katero so si Rimljani zagotovili nadzor nad severnoitalijansko ravnico, vključno z deželo njim prijaznih in zavezniških Venetov. Postumijeva cesta (via Postumia – Spurius Postumius Albinus, konzul, 148 pr. n. št.) je prava strateška rošadna cesta, ki pod alpskim lokom povezuje Genovo (ligurska Genua) preko Piacenze (Placentia), Verone (Verona) in Vicenze (Vicentia) z Oglejem (kolonija Aquileia, ustanovljena 181. pr. n. št.). Cesta je nedvomno izpričana z miljnikom samega Postumija in z omembami v drugih dokumentih, potrjujejo jo pa med drugim tudi toponimi ob njenem poteku (Postum-i-a, Postioma...). Brez osnove je trditev, da je cesta s tem imenom tekla tudi vzhodno od Ogleja čez naše ozmlje; toponim Postojna je, kot ugotavljajo jezikoslovci, razložljiv iz slovenskega korena in (delna) homofonija s Postioma ni resen lingvistični argument, italijanska predelava Postojne v Postumio pa še toliko manj. Da Borova naklepanja o tem, kako je prvotno (seveda venetsko, id est slovensko) ime Postumia Postojna (mesto postanka, obcestna postaja) in kako so cesto (via Postumia) pravzaprav zgradili že pred Rimljani naši davni predniki, povsem iz trte zvita, po vsem povedanem ni treba posebej poudarjati.

"Klang"–etimologiziranje je vedno bilo priljubljena akademska kavarniška zabava v filoloških in lingvističnih krogih. Redno objavljane duhovitih etimoloških domislic in absurdnih kombinacij v raznih filoloških "Wochenschriftih" je nekoč predstavljalo trden jez prodoru psevdolingvistike v strokovno razpravljanje in v javnosti vzdrževalo ugled stroke. Mesto, ki ga tovrstna kombinatorika danes zavzema pri nas, slovenski kulturi ni v čast. Resda splošno nizko izobrazbeno raven in slabo razgledanost lahko (in radi) pripišemo učinkom šolske reforme, vendar v primeru Mateja Bora to komajda lahko velja kot opravičilo.

P.S. Iz teksta bi morda kdo razbral, da je moje stališče do dela ljubiteljskih zgodovinarjev, pa preučevalcev kulture, jezika, umetnosti itn. a priori odklonilno. Nič ne bi moglo biti dlje od resnice. Cenim vsako stremljenje k znanju in ne podcenjujem možnega (in marsikje povsem realnega) doprinosa njihovega dela zgradbi naše

Osupljivo površne (Borove) predstave o času in prostoru ...

humanistike. Po naravi stvari bodo praviloma tisti, ki nimajo za sabo formalnega študija, teže obvladali vsa potrebna strokovna znanja in delovna orodja, vendar tudi tega ne gre mistificirati. Nešteti so dokazi dragočnosti njihovega (so)delovanja, še zlasti na ožjih ali mejnih področjih, kjer pridejo do izraza njihova posebna znanja in sposobnosti. A ideološka gorečnost in pretenziosnost pač ni dobra popotnica na sledi znanstvenega spoznanja, pa naj gre za akademske glave ali pa za naše sodobne venetoslavljanske operoze.

Božidar Slapšak

Najprej razčistimo povsem banalno dejstvo: doslej nisem bil na nobenem Borovem venetološkem predavanju, tudi na tolminskem ne. Kar piše ("za ugrevanje misli in pisalnega stroja", kot pravi) v uvodnem delu odgovora v KL 17.11. se torej ne more nanašati name. To razkriva osnovno značilnost Borovega razmišljanja in pisanja: površnost.

Če želimo biti dobronamerni, bomo rekli, da me je naš pesnik ostroper preprosto z nekom zamenjal, kar je zanj najbrž malce mučno in zame nič kaj laskavo, je pa človeško razumljivo. Malicioznejša razlaga bi bila, da si je vse skupaj preprosto izmislil, da bi v startu zavzel pozo mučenika Resnice in denunciiral oponentova piromanska nagnjenja (merim na tiste "grmade ogorčenja", na katerih naj bi po njegovem sežigal borovje in to še s ciljem prikrivanja resnice o naši preteklosti). Kakorkoli že, površnost do oponenta v javni diskusiji mi gre nekoli kanj na živce, tembolj če se nanaša name. Pa to menda ni tako pomembno.

Pomembnejša je njegova površnost do predmeta diskusije. V tem kratkem sestavku (Ponovno po starih postojnskih poteh) se kaže na vsakem koraku in na vseh ravneh:

– pri citiranju: pustimo ob strani manjše nerodnosti, vsaj našega zaslužnega arheologa in direktorja Narodnega muzeja, pokojnega dr. Petruja bi veljalo navesti s pravim imenom – kot Petra in ne kot Frana

– pri navajanju oponentovih izjav: če na primer pravim, da ni osnove za trditev, da se je via Postumia nadaljevala od Ogleja vzhodno čez Postojnska vrata, mi Bor pripiše trditev, da tod čez ni bilo cest – predrimskih, rimskih ali kakršnihkoli že

– pri izvajanju iz navedenih citatov, npr. Petrujevega: če je – po mnenju poljskih strokovnjakov – lužiška kultura dala neposredno podlago staroslovanski omiki in če je sočasni (migracijski) val šel proti zahodu, iz tega ne izhaja (non sequitur) zveza tega sočasnega vala s staroslovansko omiko, jezikom itn.

– pri logičnem izvajanju lastnih sklepov – npr. kolobocija "o kuri in jajcu" v zvezi z imenom Postumius in via Postumia; mimogrede, čeprav bo bralcem – z morebitno izjemo Bora – to bržkone znano, Postumii so ena od odličnejših rimskih rodbin, konzul Publius Postumius